

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

Comparatur cum Platone. Capvt LXIX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

Comparatur cum Platone.

C A P V T L X I X.

Platonis & Ciceronis similitudo in quinque virtutibus eloquentia.

Platonis se imitatore maluit, quam Thucydidis M. Tullius, ut apparet ex multis locis, & certe feliciter admodum est imitatus. Primum utriusque commune est ubi loquitur, maiestas quaedam orationis, quae apte, & congrue in magnis rebus versatur. Secundum ubi loquitur styli florida, & delectabilis amenitas. Tertium, distributio, quae in utroque prudens, & clara. Quartum ubi loquitur, & affectuum insignis expressio, cuius uterque summus est artifex. Ad summum ubi loquitur, quibus uterque miscet est delectatio. Nam Plato, ut restatur Dionysius Halicarnassensis, octogesima etiam annum agens διαλογους ἰσορροχίῃ. Saep autem ira concurrunt, ut omnium non sit magis simile, quam Platonis, & Ciceronis oratio, quoniam hic ex illo (ita affectabat) multa vertit, qualis est illa peroratio Socratis.

P L A T O.

Plato in Apologia Socratis.

Δουῖν γάρ δατέρον ἔστι τὸ τεθνήσκειν. ἢ γὰρ οἷον μὴ εἶναι, μή τι ἀφ' ὧν μὴ μεμίαν μηδενὸς ἔχειν τὸν τεθνήσκειν, ἢ κατὰ τὸ λεγόμενον μεταβολῆς τυγχάνει οὗτα, καὶ μετακινήσεως ψυχῆς, τὸ τὸσῶν τῶν σφίενδε εἰς ἄλλον τόπον. Καὶ εἴτε δὴ μὴ μεμίαν ἀφ' ὧν τίς ἔστι, ἀλλ' οἷον ὑπάρχει, ἔπειδ' ἀντί τινος καὶ οὐκ ἀντιπρὸς μὴ δὲν ἄλλ' ἀναμάρτητον ἔχειν ἢ ὅτι δάνατον. ἔγω γὰρ ἂν οἶμαι εἶ τινα ἐλευθέρωτον δεῖο ταύτῃ τινὲν νόμον ἢ οὕτω κατέαυθον, ὥστε μὴ δάνατον εἶναι, καὶ τὰς ἄλλας νόμους τε καὶ ἡμέρας τῶν βίβων ἐαυτῶν ἀνὲς παραδέξασθαι τὰ ἑστῆσαντα, δεῖο σκεψάμενον εἰπεῖν, ὅτι ὁσῶσας ἀμείνων καὶ ἥδιον ἡμέρας καὶ νύκτας ταύτης ἢ νυκτὸς βεβίωκεν οἷον τῶν ἐαυτῶν βίβων, οἷμα ἂν μὴ οὐδὲ διατίλῃ τινα, ἀλλὰ τὸν μέγαν βασιλέα εὐαριδίητος ἀνεύρειν αὐτὸν ταύτας πρὸς τὰς ἀμύλλας ἡμέρας καὶ νύκτας. εἰ οὖν τοῖσδε οὐδ' ἀνατόσδε ἔστι κέρδιον ἔπαυσι λέγω, καὶ γὰρ οὐδὲν πλείον ὁπῶς χρόνον φάσκειν οὕτω ὅτι εἶναι ἢ μίαν ἢ εἰς αὐτοῖς ἀποδημοσάμενον ὅτι δάνατον οἷον δὲ εἰς ἄλλον τόπον, καὶ ἀλλ' ἔστι τὰ

λεγόμενα, ὡς ἄρα ἐκείνῃσι πάντες οἱ τεθνήσκειν τί μείζον ἀγαθὸν τὸ εἶναι, ὡς ἀνὲς δίκασαι, εἰ γὰρ τις ἀφικνούμενος εἰς ἄδου ἀπαλλαγῆς τῶν ἄλλων φασκόντων δικασῶν ἐναυ εὐρίσει τοῦς (ὡς ἀληθῶς) δικασῶν, οἷον καὶ λέγονται ἐκείνη καὶ εἶναι Μένος τε καὶ Ραδάμανθους καὶ Αἰακὸς, καὶ Τριπτόλεμος, καὶ ἄλλοι οἱ εἰς τῆς μίαν δίκασαι εἰ ἔτοιμοι οἷον ἐκείνων βίβων, ἄρα φάσκειν ἂν εἶναι ἢ ἀποδημία ἢ αὐτοῖς συγγενέσδε, καὶ Μενέλαος, καὶ Ηστιάδης, καὶ Ομήρου ἐπὶ τὸσῶν ἀνὲς δέξασθαι ἀνὲς ἑαυτῶν. ἔγω μὲν γὰρ πολλὰ κίς ἐδέλω τεθνήσκειν εἰ ταύτα ἔστι ἀληθῆ ἔπειδ' ἐμοί τε καὶ αὐτῶν δαυμάτιν ἂν εἶναι ἢ διατερεῖν αὐτοῖς ὅτι πότε ἀνατόσδε Παλαμῆ καὶ Λίαντι δὲ τελαμῶν καὶ εἰ τις ἄλλος τῶν παλαμῶν, διὰ κρίσιν ἀδικὸν τεθνήσκειν. &c.

C I C E R O.

Magna mēspes tenet benē mihi euenire, Non γὰρ addit quōd mittat ad mortem, necesse est enim sit ut interalterū de duobus, ut aut sensus omnino mors pres, sed ut omnes auferat, aut in alium quendam locum orator.

ex his morte migretur. Quamobrem sine sensu extinguitur, morsque ei somno similis est, qui nonnunquam etiam sine visū somnitorum placatissimam quietem affert: Dij boni, quid lucri est emori? aut quā multa dies reperiri possunt, qui tali nocti antepōnantur, cui similis futura est perpetuitas omnis consequentis temporis, quis me beator: sin vera sunt, quae dicuntur, migrationem esse mortem in eas oras, quas qui e vita excesserunt, incolunt: id multo iam beatus est, te cum ab ijs, qui se iudicum numero haberi volunt, euaseris, ad eos venire, qui verē iudices appellentur, Minoem, Rhadamanthum, Aëacum, Triptolemum, deuenireque eos, qui iuste, & cum fide vixerint. Hæc peregrinatio mediocris vobis videri potest: ut verō colloqui cum Orpheo, Musæo, Homero, Hésiodo licet, quanti tandem aestimatis? Equidem sæpe emori, si fieri posset, vellem, ut ea quæ dico mihi liceret euenire. Quanta autem delectatione afficerer, cum Palamedem, cum Aëacem, cum alios iudicio iniquorum circumuentos conuenirem. Hæc ex Platone, ut vides ferē ad verbum expressa, nescio quo pacto tamen nosser virilius se, iocundiusque expedit.

Cic oratio minus habet lenitudinis.

PLATO.

Plato in Phaedro.

Item πᾶσα ψυχὴ ἀθάναται & τὸ γὰρ ἀεικίνητον ἀθάνατον, τὸ δ' ἄλλο κινῆν, & ὅπ' ἀλλε κινῆσθαι, παύσαν ἔχον κινήσεως, παύσαν ἔχει ζῆσις. μόνον δὲ αὐτὸ κινῆν ἀτε οὐκ ἀπολείπειν αὐτὸ οὕτως ἄλλοι κινῆσθαι, ἀλλὰ & τοῖς ἄλλοις οὐσα κινεῖται, τῆσ' ἀρχῆς κινήσεως, ἀρχὴ δ' ἀγέννητον. δὲ ἀρχῆς γὰρ ἀνάγκη πᾶν τὸ γιγνόμενον γίνεσθαι, αὐτὴν δ' μηδὲ ἐξ ἑνός. εἰ γὰρ ἐκ τῆ ἀρχῆς γίνονται, οὐκ ἂν δὲ ἀρχῆς γίνονται. ἐπειδὴ δ' ἀγέννητόν ἐστι, & ἀδιάφθορον αὐτὸ ἀνάγκη εἶναι, ἀρχῆς γὰρ ἀπολομένης οὐτ' αὐτῆσ' οὐκ ἔστι, οὐτ' ἄλλο δὲ ἐκείνης γενήσεται ἔπειτα ἀρχῆς δεῖ τὰ πάντα γίνεσθαι.

CICERO.

Cic. Tuscul.

Quod semper mouetur, id aeternum est. Quod autem motum afferit alicui, quodque ipsum agitur aliunde, quando finem habet motus, viuendi quoque finem habeat necesse est. Solum igitur quod se ipsum mouet, quia nunquam deseritur a se, nunquam ne moueri quidem desinit. Quinetiam ceteris, quae mouentur, hic fons, hoc principium est mouendi. Principij autem nulla est origo. Nam ex principio oriuntur omnia, ipsum autem nulla ex re alia nasci potest, nec enim id esset principium, quod gigneretur aliunde. Quod si nunquam oritur, ne occidit quidem unquam, nam principium extrinsecum, nec ipsum ab alio reascetur, nec a se aliud creabit, si quidem necesse est a principio oriri omnia. Haec quidem, & sexcenta similia possunt comparari, in quibus Plato, & Cicero mirifice congruunt. Et certe Plato ubi simplex, & facile, suaque veluti sponte factum dicendi genus statatur, dici non potest, quam suavis, & humana est eius oratio, & qua tanquam e prato fragrantissimo, suavis quaedam afflatur aura, & neque vocis sonitus pra se fert loquacitatem, neque ornatus insolentiam. Cum autem ad redundantiam quandam immenso spiritu ferri coepit, multo se deterior plerisque videtur. Nam & minus suavis est, & peius graece loquitur, perspicuitatem quoque obscurat, circuitus verborum trahit, in circumlocutiones effunditur, vanas orationis diuitias ostentat: Verbis proprijs, & quae sunt in communi vsu

Platonis, & Cicer. dissimilitudo.

posita neglectis, nouata, peregrina antiqua inquirat, durus est in translationibus, intempere fluere ludit in figuris, locutionibus Poeticis audacius abutitur, vt censet Dionysius Criticus in epistola ad Pompeium, quae quidem labeculae longae a Ciceroe absunt. Licet hoc uerba in Phaedri initio agnosceret. Ω φιλε Φαίδρε ποι δὴ & πόθτερον παρὰ λυσίεσσι Σώκρατες τῶ κεφάλει. περιέρομαι δ' πρὸς περιπατορῶ εἰς τείχευς, συχρὸν γὰρ ἐκείν' ἡτρίψα χρόνον κατήμερον ἐξ ἐπιπέδου: Haec plena germanae suauitatis. Mox veluti ex sereno excitatus vehemens status puritatem dictionis disturbat, & in Poeticam ἀπερρηκτικὴν rapit, eum Musas inuocans agit iam non Platonem, sed Homerum. Α γέτε δὴ ὦ Μοῦσαι (inquit) εἴτε διὰ ὁδὸς εἶδ' ὅτι λυγρὰ, εἰ διὰ γέν' ὅτι λυγρὰν μαστικὸν, ταύτ' ἔλεγε τὴν ἐπιπεδομικὴν, ἔξ ὅμοιο λαβέσθαι τῶ μέθου. Iam agite Musae dulces, siue propter cantus speciem, siue propter Lygyum gentem musicam, hoc nomen obtinuit meum adiuuate sermonem. Haec stridularij quidem a ciuili sermone sunt aliena, sed tamen immerito a Dionysio Plato carpitur, & sugillatur, cum dicat se εὐροία ἔνι ἐπιπέδον παρὰ τὸ ἐπιπέδον, hoc est, profusio quodam mentis, haec praeter consuetudinem effundere. Parciores sunt in istis, qui styli mediocritatem & temperiem sectantur.

Vitia quaedam Platonis a Dionysio Halicarnasensi animaduersa.

Lygyes nomen gentis cuiusdam in Italiae regione.

Aliud discrimen inter Platonem, & Ciceronem manifestum est, quod illius, quas in orationibus habet adhortationes, suasiones, querimoniae, confutationes (nam & hoc genus artigit) plus pompae habeant, & phalarum, minus pugnae, & neruotum. Itaque si conferantur orationes Platonis cum Ciceronianis, illae quidem similes videntur agro florido, delicatis vadique spectaculis ad oculos delicias abundantis, haec vero terrea siuigera, quae ita rebus ad vitam necessarijs affluit, vt voluptuarijs non indigeat. Sit hoc exemplum, Vterque, scilicet Plato in Menexeno, & Cicero in Philip. hortatur iuuenes ad veram gloriam, quam non in pulchritudine, aut diuitijs, aut potentia, sed in exprimendis maiorum virtutibus sitam esse asserunt.

Aliud discrimen inter Platonem, & Ciceronem.

PLATO.

Plato sic se insinuat. Ω παῖδες, ὅτι μὲν ἐστὶ πατέρων ἀγαθῶν, αὐτὸ μὲν τὸ γινῆσθαι. Tum

Plato in Menexeno.

Τὸν, χρῆσθ' ὄν μενεχμένους ἡμέτερον λόγον, εἰδότες ὅτι τὰ τῶν λευκόμαθων πάντα καὶ κήματα, καὶ ἐπιτηδεύματα, ἀσχερά καὶ χακά. οὔτε γὰρ πᾶσι καλῶ φέρει τῶ κεκτημένῳ, μετ' ἀναδρίας, ἄλλω γὰρ ὁ τοῖσ' ἄριστοι καὶ οὐκ ἑαυτῶ. οὔτε σώματι καὶ ἰσχύος δειλῶ καὶ χακῶ ἐπινοικνέοντα πρῶτοντα φαίνεται, ἀλλ' ἀπρεπῆ, καὶ ἐπιτρανέστερον ποιεῖ τ' ἔχοντα, καὶ ἐμφαίνει τὸν δειλίαν πᾶσι τε ἐπιτηδῆ καὶ χωρὶς ὀμνή δικαιοσύνης, καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία, οὐ θορία φαίνεται. Ὡν ἕτεροι καὶ πρῶτον, καὶ ὄσσοι, καὶ διὰ παντός πᾶσαν πάντας προθυμίαν περὶ αὐτῶν ἔχοντες ὅπως μάλιστα μὲν ὑπερβαλεῖσθε, καὶ ἡμᾶς, καὶ τοὺς πρόδον ἐυκλείας, & cetera. Ad summum concludit. Καὶ εἰάν μὲν ταῦτα ἐπιτηδεύσητε φίλοι παρὰ φίλους ἡμᾶς ἀφιέσθε ὅταν δὴ ὑμᾶς ἡ προσήκουσα μοῖρα κομισθῇ, ἀμεληδέστερας δὲ ὑμᾶς καὶ χακιστέρας οὐδ' εἰς εὐδῆσθ' ὑποδέξεται. Hæc est, Quod ex præclaris orti estis parentibus, ὁ filij, præsentia testantur. Tum oportet igitur vos veiborum nostrorum memores, si quid aliud exerceatis cum virtute exerceatis, scientes absque virtute omnia studia, & fortunas turpes, malasque esse. Diuitia namque splendorem afferunt nullum eas cum ignavia possidentem, neque enim sibi hic, sed alteri parat, possidetque diuitias. Neque forma corporis, atque robur timido, & prauo cum insunt, decorem præstant, cum namque dedecent, notiozem efficiunt, ignauiamque patefaciunt. Præterea scientia, quæ est remota à iustitia, aliaque virtute, non sapientia, sed calliditas esse videtur. Quas ob res omni studio, diligentiaque contendite, vt & nos, & maiores nostros virtutis gloria superetis. (Ad summum) Si obsequium fueritis Charit ad Charos, post exactum vitæ curriculum migraturi estis, si autem neglexeritis, omnis vos posteritas auersabitur. Hæc & similia Græcæ præsertim florida sunt, & culta, sed quanto hæc acriora.

CICERO.

Credo enim vos homines nobiles, magna quadam spectantes, non pecuniam (vt quidam nimis creduli suspicantur) quæ temper ab amplissimo quoque, clarissimoque contem-

pta est, non opes violentas, & P. R. minime ferendam potentiam, sed claritatem ciuium, & gloriam concupisse. Ea autem est gloria, laus recte factorum, magnorumque in reipub. meritorum, quæ cum optimi cuiusque tum etiam multitudinis testimonio comprobatur, & cetera. quæ hic fuisse. Tum conuersus ad Antonium, quare flectere te quaeso, & maiores tuos respice, atque ita gubernare rempub. vt natum esse te ciuem tui gaudeant: sine quo, nec beatus, nec clarus esse quisquam potest. Priora arma sunt pomparum, & ludi, hæc pugna, & lacertorum.

Cic. Phil. lpp. v. Platonis exhortatio similis est oleo, & palistra Cicerois ferros armorumque fulgori.

Comparatur cum Lysia.

CAPVT LXX.

Lysie vna virtus est familiarissima χάρις, καὶ ἰστομία. Ingenua quædam gratia, & rotunditas, quæ in eius orationibus perpetuo spirat sine fuce, & calami stultis, naturali, eoque simpliciter habitu contenta. Huiusmodi sunt illa.

LYSIA S.

Δαπάνησαντες οὖν ἡδη συσκευάζοντες ἐλθόντες κόποισιν τὴν δύραν. οἱ δὲ ἡμᾶς ἐκέλευον εἰσιέναι. ἐπειδὴ δὲ ἔνδον ἐγενομεθα ἐμὲ ἐμβαλλήσιν οἰκίας, πρῶτον δὲ συναρπάσαντες ἐδήσαν πρὸς τ' κίονα: καὶ λαβὴν μάστιγας οἰκίαντες πολλὰς πληγὰς εἰς οἶκον αὐτὸν κατέβησαν. καὶ οὐκ ἐξήρκεσεν αὐτὰ ταῦτα μόνον δεκαμερτέην, ἀλλὰ ἐξηλοκῶς τ' ἡνέων τὸς πονηροτάτους ἐν τῇ πόλει, νεώσι δὲ τὰ παρὰ τὰ παρεληφώς, καὶ προσσαυέμενοι νέου, καὶ πλεονεξίας εἶναι πάλιν τὸς οἰκίαν ἐκέλευσεν ἡμέρας ἡδη γενομένης πρὸς τ' κίονα αὐτὸν ἐπὶ τῆς μάστιγος. Nos igitur sumpta cæna, cum iam ad uesperasceret, ad eum digressi pulsamus fores, illi continuo iubent nos ingredi. Postquam introducti fuimus me quidem primum extrudunt adibus, huic autem raptum ad columnam alligant, nec mora arrepto quis flagello, multisque plagis impositis hunc in egestulum conclusit. Neque satis illi fuit hæc audacia, sed flagitiosissimos totius ciuitatis iuuenes imitatus, vt qui nuper accepto patrimonio se bene nummiatum adolescentem fingeret,